

רבי מנחם מנדל שניאורסאהן זצ"ל
האדמו"ר בעל צמח צדק מליובאוויטש נ"ע

השוחט בעיר שיש בה שו"ב שנתמנה מהקהל

על תולדותיו וימי חייו של הכותב הרה"ק רבי ישראל נח מניעזין ראה קובץ 'היכל הבעש"ט', גליון יט עמ' קכח ואילך.

בספר בית רבי (ח"ג פ"ח) כותב אודות כ"ק אדמו"ר מוה"ר ישראל נח מניעזין נ"ע: "שם רבינו עליו המשרה ... להשיב לשואלו דבר השו"ת שהיו באים לרבינו, כי רבינו הי' לו טרדות יתירות ולא הי' מופנה מכל צד, ע"כ הי' מוסר הדבר לו שהוא יעשה התשובה ויכניסם אח"כ לפני רבינו לבקרום כי ... ונמצא ממנו בכת"י שו"ת בנגלה, ובקרוב יצאו לאור עולם אי"ה".

תשובות אלו מעולם לא נדפסו, רק אחדים מהם בקובצי יגדיל תורה נ.י.

א. גליון כג עמ' תרלז.

ב. שם עמ' תרנז (כותב הגה"ח מוהר"ד לאוואוט "ובחיי אדמו"ר גאון ישראל מהרמ"מ ז"ל מליובאוויטש כתבתי מזה לכ"ק], והשיב לי בנו הגאון הרה"ק ר' ישראל נח ז"ל).

ג. גליון מז עמ' רח (וראה שם בשוה"ג, שהשאלה נשאלה לפני כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, אלא שבאותה שעה הי' טרוד מדאי, והתשובה נכתבה ע"י כ"ק בנו מהרי"ן נ"ע).

ד. גליון ס עמ' רסד ועמ' רסז.

אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, כשהי' אדמו"ר בניעזין, הי' כותב את תשובותיו ע"י הרב אלי' דוד מ"ץ דק' נייעזין. כמה מתשובות אלו נדפסו בקובץ יגדיל תורה גליון נט עמ' ריח ואילך. גליון ס עמ' רעו ואילך.

* * *

התשובה שלפנינו נכתבה אל הגאון החסיד הרב ארי' ליב זיוואו, שהיה באותה תקופה מ"ץ דק' סמילעוויטש.

בבית רבי (ח"ג פ"ו): "הרה"ג ר' ליב סמילעוויצער זלה"ה הי' גדול בנגלה ובחסידות, והי' ממקושרי רבינו וגם הי' משולחו איזה שנים ... הי' רב בהאמ"י אחר הרה"ק ר' יצחק אייזיק זלה"ה, ואח"כ הי' רב בדווינסק, ושם מ"כ".

בקובץ יגדיל תורה (ח"ז עמ' רעא, מרשימת הרי"י שי' מונדשיין): נולד בשנת תקי"ע או תקע"א. בן ח"י שנה נסמך להוראה מאדמו"ר הצי"צ, ושימש ברבנות בבאברויסק (שם הי' מבית דינו של רבי"מ מבא"ב שנחשב לו כא' מרבתי), סמילעוויטש, האמיל (הוא הי' המ"ץ בתקופתו של רי"א האמליער), ומשנת תרכ"ה בערך שימש ברבנות דווינסק-דינאבורג (אחרי מהרי"ל בטלף), עד פטירתו ביום ב' ער"ח סיון תרמ"ז. בנו (בעהמח"ס "שבועים תמרים" על צוואת ריה"ח) כותב עליו ש"הי' מיח"ס של אדמו"ר הצי"צ" ומביא בשמו דברים שקיבל מאדמו"ר הני"ל (וכן הי' שד"ר של הצי"צ). כמו"כ קיבל רבות מהמח"ס בן הצי"צ, מר' הלל מפאריטש ובפרט מרי"א מהאמיל, אשר גם סמך עצמו בשתי ידיו על פסקיו של הרא"ל. נודע כרב מסכים ומסמך בגלילותיו, וכמשיב דבר לשואליו בדבר הלכה (בפרט בדיני כתיבת גטין). בספרו הני"ל הדפיס בנו את מכתבו של הרא"ד לאוואוט בעהמח"ס שער הכולל, המבקש ממנו את הגהותיו של אביו על ספרו קב נקל). רוב תשובותיו לא הגיעו לידינו, ואך צרור קטן מתשובותיו שכתב באמיל נותר לפליטה, והמה בכתובים.

חלקם נדפס בקובץ יגדיל תורה ירושלים.

תשובה זו שאנו מפרסמים כעת הגיע אלינו באדיבתו הרבה של הרב שלום דובער לוי'ן מנהל ספריית אגודת חב"ד ניו יורק ואף הואיל לערוך ולפענח את המכתבים עם הארות ציונים ודברי רקע. ואלי' אנו שולחים את תודותינו הכנות והלבביות מקרב לב ועמוק. תשואת חן חן לו.

יום א' זיין תשרי

לאה' ידידי הרב המופל' הו"ח החר"ף כו' מוהר"א ליב נ"י

מכתבו הגיעתי והראתי מכתבו לכאמו"ר שי' כבקשתו. והננו להשיבו מה שא' כאמו"ר שי' על שאלתו, משורת הדין אין לפסול מה ששחט השו"ב שלא נתמנה מהקהל, עפ"י תשובת

הרא"ש² המובא בש"ע ס"י א'³, מאחר שאין שום תקנה בעירכם ע"ז שלא ישחוט זולת השו"ב שנתמנו מהקהל. ובלא"ה אדינו דתשוב' הרא"ש יש מפקפקין ע"ז, וכמבואר בפר"ח⁴ ות"ש⁵ דבהפ"מ יש להקל בזה, והביאם רבינו ז"ל⁶. ולזאת מן הדין אין לפסול כלל זה ששחט השו"ב. אמנם זה מוכן שמסתמא עון[שה] השו"ב עוולה במה שבא להשיג גבולם⁷. אבל כאמור ש' אינו רוצה להכניס עצמו בעסק מחלוקת, ובפרט להגיד דיעות מרחוק בלי שמוע טענת צד שכנגד כו'.

זו"ז יקבל חו"ש מאדה"ש והשי"ת יטיב החתימה לו ולנו בתוך כ"י. ד' ידידו דו"ש
ישראל נח באמור"ר שי'

- 2. כלל ז סי' א.
- 3. יו"ד סי' א סי"א: אם הטילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא טבח ידוע ושחט אחר י"א ששחיתו אסורה.
- 4. שם סי"ק לח.
- 5. שמלה חדשה סי' ב' סכ"ב, ותבואות שור שם סי"ק לט.
- 6. יו"ד סי' א סי"ק נג, וש"נ.
- 7. שדינו נתבאר בשו"ת אדה"ז סי' ט.

ונראה שיהיה
 אלא יבינו הרב הגדול הו"ח החת"ס
 אהרן לייב טו

כמבין הקול"ט והראיית סבתו אלא שיהיה
 כמבין : והנני אהיה זה שא' מאתו"ה א' א'
 שאלו : שורה הבין אין אפילו זה שחט השו"ב
 המבואר אלא נתינת הדין ע"י גבול הרא"ש
 ע"י שלא ישחוט אלא השו"ב שנתנו הדין
 ולמה אבינו גבול הוא : י' ספקין ע"י
 וכמבואר בפר"ח ונ"ל בכתב' : א' א' א' א'
 נבין א' : ואם ין הבין אין אפילו זה שחט
 השו"ב : אמנם זה ספק שסתמא ע"י א' א'
 עוולה כמ' שפ' אה"י נקול' : א' א' א'
 א' אינו יול' אהכניס עצמו בעין מאות
 נכ"ט אהני ביעוב סתמון א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 וטוב החתימה או ולג' כתב' א'
 ובינו א' א' א' א' א' א' א'